

Digipalvelulain soveltamista tukeva koulutussarja osa 3/4

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Digiohjelma

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Koulutussarjan rakenne

Ma 5.9. klo 13–14

Osa 1/4: Digipalvelulain soveltamisen erityiskysymykset

Ma 12.9. klo 13–14

Osa 2/4: Digitaalisten palvelujen järjestämisestä koskevien vaatimusten jatkokurssi

Ma 19.9. klo 13–14

Osa 3/4: Saavutettavuusvaatimukset pintaa syvemmältä: EN 301 549 -standardi, kohtuuttoman rasitteen arviointi ja palautemekanismit

Ma 26.9. klo 13–14

Osa 4/4: Palveluntarjoajan vastuut ja digipalvelulain valvonta

Osa 3/4: Saavutettavuusvaatimukset pintaa syvemmältä: EN 301 549 -standardi, kohtuuttoman rasitteen arviointi ja palautemekanismi

- Tässä koulutuksessa opit, mitä tulee tietää EN 301 549 -standardista WCAG-kriteerien lisäksi ja miksi palautemekanismi on enemmän mahdollisuus kuin pelkkä velvoite organisaatiolle.
- Lisäksi koulutuksessa käydään läpi mitä kohtuutonta rasitetta arvioidessa tulee huomioida ja miten sen tulee ilmetä saavutettavuusselosteella.
- Kouluttajana toimii ylitarkastaja Juha Suomalainen Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksiköstä

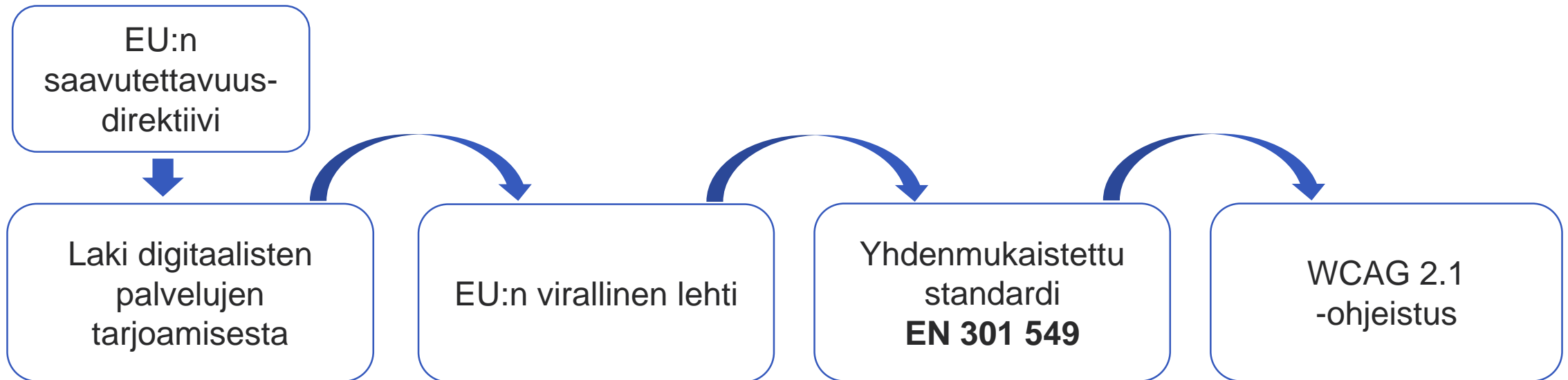
Digipalvelulain saavutettavuusvaatimukset

Saavutettavuusvaatimukset digipalvelulaissa

Digipalvelulaki 7 §:

- ”Palveluntarjoajan on varmistettava digitaalisten palvelujensa sisältöjen havaittavuus ja ymmärrettävyys sekä käyttöliittymien ja navigoinnin hallittavuus ja toimintavarmuus saavutettavuusvaatimusten mukaisesti.”
- ”Saavutettavuusvaatimukset määritellään Euroopan unionin virallisessa lehdessä Euroopan komission julkaisemissa viitetiedoissa, jotka koskevat yhdenmukaistettuja standardeja tai niiden osia.”

Digipalvelulain saavutettavuusvaatimusten viittauskäytäntö

Digipalvelulain saavutettavuusvaatimukset

- Digipalvelulain saavutettavuusvaatimukset on määritelty yhdenmukaistetussa standardissa EN 301549 v3.2.1 (2021-03).
- Kaikkia standardin vaatimuksia ei tarvitse noudattaa, vaan digitaalisia palveluja velvoittavat lausekkeet on listattu liitteessä A.
 - Verkkosivustojen ja verkkosivustolta ladattavien dokumenttien osalta vaatimukset on listattu liitteen A taulukossa A1.
 - Mobiilisovellusten osalta vaatimukset on listattu liitteen A taulukossa A2.

Verkkosisällön saavutettavuusohjeet (WCAG) 2.1

- Suurin osa saavutettavuusvaatimuksista tulee EN 301549 v3.2.1 -standardin lausekkeista 9, 10 ja 11.
- Verkkosivustoja koskevassa lausekkeessa 9 viitataan suoraan WCAG 2.1 -ohjeistukseen.
 - Esimerkiksi EN 301549 v3.2.1 lausekkeen 9.1.1.1 mukaan verkkosivun tulee täyttää WCAG 2.1 onnistumiskriteerin *1.1.1 Ei-tekstuaalinen sisältö* asettamat vaatimukset
- Ladattavia dokumentteja koskevassa lausekkeessa 10 sekä mobiilisovelluksia koskevassa lausekkeessa 11 viitataan WCAG 2.1 -ohjeistukseen soveltuvin osin.

Mitä tulee huomioida WCAG-kriteerien lisäksi?

- EN 301549 –standardin vaatimukset, joissa ei viitata WCAG-ohjeistukseen, liittyvät muun muassa
 - kaksisuuntaiseen viestintään ja reaaliaikaisen tekstin (RTT) käyttöön
 - videosoittimiin
 - biometrisiin tunnisteisiin
 - palvelun dokumentoituihin saavutettavuusominaisuuksiin
 - tuotedokumentointiin ja tukipalveluihin
 - sisällön tuottamisen ja muokkaamisen työkaluihin
 - lisäksi mobiilisovellusten kohdalla alustan saavutettavuusominaisuuksien käyttöön sekä joihinkin erityisiin toiminnallisuuksiin

Digitaalisen palvelun tulee täyttää kaikki saavutettavuusvaatimukset

- Saavutettavuusvaatimuksista voi poiketa tietyiltä osin ja tilapäisesti, jos saavutettavuusvaatimusten toteuttaminen aiheuttaisi organisaatiolle kohtuutonta rasitetta.
- Saavutettavuusvaatimusten täyttämättä jättämistä ei voi perustella sillä, että jonkin saavutettavuusvaatimuksen täyttämisen myötä asiakkaille tulevat hyödyt eivät olisi kriittisiä.
- Saavutettavuusvaatimuksia ei voi jättää noudattamatta sillä perusteella, että jonkin tietyn saavutettavuusvaatimuksen noudattamisen ei arvioitaisi koskettavan laajaa yleisöä.

Kohtuuttoman rasitteen arviointi

Kohtuuton rasite digipalvelulain 8 §:ssä

- ”Palveluntarjoaja voi poiketa saavutettavuusvaatimuksista vain, jos se ennakkoon tehdyn saavutettavuusarvioinnin perusteella voi osoittaa vaatimusten toteuttamisen aiheuttavan sen toiminnalle kohtuuttoman rasitteen.”
- ”Kohtuutonta rasitetta arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti vammaisten ihmisten tarpeet käyttää kyseistä digitaalista palvelua sekä palveluntarjoajan koko, taloudellinen asema, toiminnan luonne ja laajuus.”

Kohtuuttomaan rasitteeseen vetoamiseksi täytyy tehdä kokonaisarviointi

- Palveluntarjoajan tulee ennakkoon arvioida, onko sillä perusteita joiltakin osin poiketa saavutettavuusvaatimuksista.
- Arviointi kohtuuttomaan rasitteeseen vetoamiseksi pitää tehdä, jos palveluntarjoajalla ilmenee vaikeuksia saavutettavuusvaatimusten toteuttamiseksi.
- Arvioinnissa tulee ottaa huomioon
 - erityisesti vammaisten henkilöiden tarpeet käyttää kyseistä digitaalista palvelua
 - palveluntarjoajan koko, taloudellinen asema, toiminnan luonne ja laajuus.

Arviointi on palveluntarjoajan näkemys kohtuuttomaan rasiitteeseen vetoamiseksi

- Kohtuuttoman rasiitteen arviointi on aina tapauskohtaista.
- Kokonaisarvio on palveluntarjoajan itsearvio.
- Kohtuuttoman rasiitteen arvioinnin perusteet voivat tulla avin valvottavaksi kanteluiden käsittelyn tai valvonnan yhteydessä.
 - Ennakkoon emme voi tehdä arviota kohtuuttoman rasiitteen käytöstä tai perusteista.
- Kanteluiden käsittelyn yhteydessä on tullut esille tapauksia, joissa kohtuuttoman rasiitteen käytölle ei ole esitetty tarvittavia perusteita tai palvelulle ei ole tehty kattavaa kokonaisarviota.

Kohtuuttomaan rasiiteeseen voi vedota vain ennakkoon ja rajoitetun ajan

- Kohtuuttomaan rasiiteeseen ei voi vedota jälkikäteen.
- Saavutettavuusvaatimuksista voi poiketa kohtuuttomaan rasiiteeseen vetoamalla vain rajoitetun ajan.
- Kohtuuttomaan rasiiteeseen ei voi vedota koko digitaalisen palvelun osalta.

Kohtuuttomaan rasitteeseen voi vedota ainoastaan käytössä olevien digitaalisten palvelujen kohdalla

- Kohtuuttomaan rasitteeseen ei voi vedota tilanteissa, joissa hankitaan uutta digitaalista palvelua, vaan siihen voidaan vedota ainoastaan käytössä oleviin digitaalisiin palveluihin tehtävien muutosten ja niihin liittyvien kustannusten osalta.
- Kun palveluntarjoaja hankkii uuden alustan, jolla digitaaliset palvelut julkaistaan, palveluntarjoajan on huolehdittava hankintavaiheessa, että alusta tukee saavutettavuusvaatimusten toteuttamista.

Perusteet kohtuuttomaan rasiiteeseen vetoamiseksi tulee esittää saavutettavuusselosteella

- Perusteet kohtuuttomalle rasiiteelle tulee ilmetä digipalvelulain 9 §:ssä säädetystä saavutettavuusselosteesta.
- Selosteesta on ilmentävä ne syyt, joiden vuoksi palveluntarjoaja on arvioinut sillä olevan hyväksyttävä perusteensa saavutettavuusvaatimuksista poikkeamiselle.
- Palvelun käyttäjällä on oikeus pyytää palveluntarjoajalta tarkennuksia kohtuuttoman rasiitteen käytölle.

Saavutettavuusseloste ja palautemekanismi

Palveluntarjoajan on ylläpidettävä saavutettavuusselostetta

- Digipalvelulain 9 §:n mukaan palveluntarjoajan on ylläpidettävä saavutettavuusselostetta.
- Saavutettavuusselosteen muoto ja sisältö on määritelty komission täytäntöönpanopäätöksessä (EU) 2018/1523.
- Osoitteesta saavutettavuusvaatimukset.fi löytyy selosteen tekemisen tueksi saavutettavuusselostetyökalu.

Saavutettavuusselosteen on tarkoitus palvella palvelun käyttäjää

- Hyvä saavutettavuusseloste kuvaa mahdolliset saavutettavuuspuutteet niin, että käyttäjä voi varautua mahdollisiin esteisiin tai ongelmiin palvelun käytössä ennalta.
 - Saavutettavuuspuutteiden kuvauksissa tulisi mahdollisuuksien mukaan välttää teknistä erikoissanastoa.
- Saavutettavuusseloste tulee olla helposti löydettävissä.
 - Verkkosivustojen kohdalla linkki saavutettavuusselosteeseen pitäisi sijoittaa näkyvästi verkkosivuston etusivulle tai sen tulisi olla käytettävissä sivuston jokaiselta sivulta esimerkiksi staattisessa ylä- tai alatunnisteessa.
 - Mobiilisovellusten kohdalla seloste täytyy olla saatavilla ennen sovelluksen lataamista.

Saavutettavuusselosteella olevat puutteet tulee korjata

- Digipalvelulain siirtymäajat ovat päättyneet, joten kaikkien digipalvelulain soveltamisalaan kuuluvien palvelujen tulisi täyttää digipalvelulain saavutettavuusvaatimukset.
- Ei siis riitä, että puutteet saavutettavuusvaatimusten täyttymisessä on listattu saavutettavuusselosteella.
- Poikkeuksena lain soveltamisalaan kuulumattomat sisällöt ja kohtuuttomaan rasitteeseen vetoaminen.
- Saavutettavuusselostetta tulisi päivittää vähintään kerran vuodessa ja isompien muutosten jälkeen.
 - Vastuu saavutettavuusselosteen paikkansapitävyydestä on palveluntarjoajalla.

Jokaisella on oikeus lähettää saavutettavuuspalautetta palveluntarjoajalle

- Digipalvelulain 10 §:n mukaan:

”Jokaisella on oikeus lähettää palautetta saavutettavuusselosteesta ilmenevään palveluntarjoajan sähköiseen yhteystietoon digitaalisessa palvelussa havaitsemistaan saavutettavuusvaatimusten poikkeamista tai pyytää tarkennuksia kohtuuttoman rasitteen perusteluihin.”

Saavutettavuuspalautteeseen tulee vastata

- Saavutettavuuspalautteen vastaanottamisesta tulee lähettää sähköinen vastaanottokuittaus, josta ilmenee palautteen vastaanottoaika.
- Palautteeseen tulee vastata kahden viikon kuluessa.
- Sähköinen palautekanava tulisi olla ensisijainen vaihtoehto saavutettavuuspalautteen antamiselle.
 - Palautteen antaminen voidaan toteuttaa myös sähköpostilla, jos saavutettavuusvaatimukset täyttävää lomaketta ei ole teknisesti tai toiminnallisesti mahdollista toteuttaa verkkosivustolle.

Saavutettavuuspalaute on ennen kaikkea mahdollisuus

- Saavutettavuuspalautteen avulla palveluntarjoaja voi saada tietoa mahdollisista saavutettavuuspuutteista.
- Palveluntarjoajalla on mahdollisuus korjata mahdolliset puutteet ja palvelun käyttäjällä on täten mahdollisuus käyttää palvelua.
- Palautteen käsittelyllä on näkemyksemme mukaan suuri vaikutus siihen, kuinka paljon ja minkälaista palautetta käyttäjät antavat.

Kysymyksiä?

**Seuraava koulutus:
Palveluntarjoajan vastuut
ja digipalvelulain valvonta
26.9. klo 13**

